

PRÍHOVORY PÁPEŽA FRANTIŠKA POČAS APOŠTOLSKEJ CESTY NA SLOVENSKU

12. – 15. septembra 2021

Pápež František
na Slovensku

S Máriou a Jozefom
na ceste za Ježišom
12. – 15. septembra 2021

**PRÍHOVORY
PÁPEŽA FRANTIŠKA
POČAS APOŠTOLSKEJ CESTY
NA SLOVENSKU**

12. – 15. septembra 2021

Pápež František
na Slovensku
S Máriou a Jozefom
na ceste za Ježišom
12. – 15. septembra 2021

**Spolok svätého Vojtecha
Trnava 2021**

© Libreria Editrice Vaticana, 2021
© Spolok svätého Vojtecha, Trnava 2021

ISBN 978-80-8161-525-2

„S potešením vám oznamujem, že od 12. do 15. septembra, ak Pán Boh dá, prídem na pastoračnú návštevu na Slovensko. Tamtí Slováci sú spokojní! [reakcia na radostný prejav slovenských pútnikov] Prídem [12. septembra] popoludní. Predtým budem koncelebrovať záverečnú svätú omšu Medzinárodného eucharistického kongresu v Budapešti. Ďakujem zo srdca všetkým, ktorí pripravujú túto cestu, a modlím sa za nich. Modlime sa všetci za túto cestu a za ľudí, podieľajúcich sa na jej organizovaní.“

*Príhovor po modlitbe Anjel Pána, nedeľa 4. júla 2021,
Námestie sv. Petra vo Vatikáne*

Program apoštolskej cesty

Nedeľa 12. septembra 2021

Bratislava

- 15.30 Prílet na medzinárodné letisko v Bratislave
- 15.30 Oficiálne prijatie na medzinárodnom letisku v Bratislave
- 16.30 Ekumenické stretnutie na Apoštolskej nunciatúre v Bratislave – príhovor Svätého Otca
- 17.30 Súkromné stretnutie s členmi Spoločnosti Ježišovej na Apoštolskej nunciatúre v Bratislave

Pondelok 13. septembra 2021

Bratislava

- 9.15 Privítací ceremoniál v Prezidentskom paláci v Bratislave
- 9.30 Zdvorilostná návšteva u prezidentky Slovenskej republiky v Zlatom salóne Prezidentského paláca v Bratislave
- 10.00 Stretnutie s predstaviteľmi štátu, občianskej spoločnosti a diplomatického zboru v záhrade Prezidentského paláca v Bratislave – príhovor Svätého Otca
- 10.45 Stretnutie s biskupmi, kňazmi, zasvätenými osobami, seminaristami a katechétmi v Katedrále sv. Martina v Bratislave – príhovor Svätého Otca
- 15.00 Stretnutie predsedu vlády s predstaviteľmi Štátneho sekretariátu
- 16.00 Súkromná návšteva centra Betlehem v Bratislave
- 16.45 Stretnutie so židovskou komunitou na Rybnom námestí v Bratislave – príhovor Svätého Otca

- 18.00 Stretnutie s predsedom parlamentu na Apoštolskej nunciatúre v Bratislave
- 18.15 Stretnutie s predsedom vlády na Apoštolskej nunciatúre v Bratislave

Utorok 14. septembra 2021

Bratislava – Košice – Prešov – Košice – Bratislava

- 8.10 Odlet do Košíc
- 9.00 Prílet na letisko v Košiciach
- 10.30 Božská liturgia svätého Jána Zlatoústeho, ktorej predsedal Svätý Otec na priestranstve pred Mestskou športovou halou v Prešove – homília Svätého Otca
- 16.00 Stretnutie s rómskou komunitou na Luníku IX v Košiciach – pozdrav Svätého Otca
- 17.00 Stretnutie s mladými na štadióne Lokomotíva v Košiciach – príhovor Svätého Otca
- 18.30 Odlet do Bratislavy
- 19.30 Prílet na medzinárodné letisko v Bratislave

Streda 15. septembra 2021

Bratislava – Šaštín – Bratislava

- 9.10 Modlitbové stretnutie s biskupmi v národnej svätyni v Šaštíne
- 10.00 Svätá omša na otvorenom priestranstve pri národnej svätyni v Šaštíne – homília Svätého Otca
- 13.30 Rozlúčkový ceremoniál na medzinárodnom letisku v Bratislave
- 13.45 Odlet do Ríma

EKUMENICKÉ STRETNUTIE

Apoštolská nunciatúra, Bratislava

Nedeľa 12. septembra 2021

Drahí členovia Ekumenickej rady cirkví v Slovenskej republike, srdečne vás pozdravujem a ďakujem, že ste prijali pozvanie a vyšli mi v ústrety. Ja, pútnik na Slovensku, vy, vítaní hostia na nunciatúre! Som rád, že je prvé stretnutie s vami. Je to znak, že kresťanská viera je a chce byť v tejto krajine semienkom jednoty a kvasom bratstva. Ďakujem, vaša blaženosť, brat Rastislav, za vašu prítomnosť; ďakujem, drahý biskup Ivan, predseda Ekumenickej rady, za slová, ktoré ste mi adresovali a ktoré svedčia o odhodlaní naďalej kráčať spolu, aby sme prešli od konfliktu k spoločenstvu.

Cesta vašich komunít sa začala nanovo po rokoch ateistického prenasledovania, keď bola náboženská sloboda znemožnená alebo tvrdo skúšaná. Potom konečne nastala. Teraz vás spája úsek cesty, na ktorom skusujete, aké je pekné, ale zároveň ťažké, žiť vieru v slobode. Existuje totiž pokušenie znova sa stať otrokmi, iste, už nie režimu, ale ešte horšieho otroctva, toho vnútorného.

Pred týmto vystríhal Dostojevskij v slávnom príbehu *Legenda o Veľkom inkvizítovi*. Ježiš sa vrátil na zem a uväznili ho. Inkvizítor mu adresuje ostré slová. Vznáša proti nemu obžalobu, že dal ľudskej slobode príliš veľkú dôležitosť. Hovorí mu: „Chceš ísť do sveta a ideš s prázdnyimi rukami, s akýmsi príslubom slobody, ktorý oni vo svojej prostoduchosti a vrozenom rozvratníctve nemôžu ani pochopiť, ktorého sa boja a ľakajú – lebo nikdy nebolo pre človeka a ľudskú spoločnosť nič neznesiteľnejšie ako sloboda!“ (*Bratia Karamazovci I.*,

Bratislava 1990, s. 311). A ešte prítvrďuje, keď dodáva, že ľudia sú pripravení vymeniť svoju slobodu za pohodlnejšie otroctvo, podriadenie sa niekomu, kto za nich rozhodne, aby mali chlieb a istoty. A tak Ježišovi vyčíta, že sa nechcel stať cisárom, aby zlomil svedomie ľudí a nastolil pokoj silou. Namiesto toho naďalej uprednostňoval ľudskú slobodu, kým ľudstvo žiada „chlieb a niečo k tomu“.

Drahí bratia, nech sa nám nestane takáto vec. Pomôžme si navzájom, aby sme nepadli do pasce, že sa uspokojíme s chlebom a niečím k tomu. Lebo toto riziko prichádza znenazdania, keď sa situácia znormalizuje, keď sme sa ustálili a usadili s cieľom zachovať si pokojný život. Potom to, na čo sa zameriavame, nie je „sloboda, ktorú máme v Ježišovi Kristovi“ (*Gal 2, 4*), jeho pravda, ktorá nás oslobodzuje (porov. *Jn 8, 32*), ale získanie priestoru a privilégií, čo je podľa evanjelia ten „chlieb a niečo k tomu“.

Tu, v srdci Európy, nás to núti pýtať sa: Nestratili sme my kresťania tak trochu horlivosť ohlasovania a prorocstvo svedectva? To, čo nás oslobodzuje, je pravda evanjelia, alebo sa cítime slobodní, keď si zaobstaráme komfortné zóny, ktoré nám umožňujú riadiť svoj život a pokojne napredovať bez negatívnych reakcií?

A ďalej, uspokojac sa s chlebom a istotami, nestratili sme azda elán v hľadaní jednoty, o ktorú prosil Ježiš, jednoty, ktorá vyžaduje zrelú slobodu silných rozhodnutí, zriekania a obety, ale je predpokladom, aby svet uveril (porov. *Jn 17, 21*)? Nezaujímajme sa len o to, čo môže osoziť našim jednotlivým komunitám. Sloboda brata a sestry je aj našou slobodou, lebo naša sloboda nie je úplnou bez neho a bez nej.

Tu sa evanjelizácia zrodila bratským spôsobom, nesúc pečať, ktorú jej vtlačili svätí solúnski bratia Cyril a Metod. Títo svedkovia kresťanstva, ktoré bolo ešte jednotné

a zapálené horlivosťou ohlasovania, nech nám pomôžu pokračovať v ceste a rozvíjať medzi sebou bratské spoločenstvo v Ježišovom mene. Napokon, ako si môžeme želať Európu, ktorá znova nájde svoje kresťanské korene, ak sme my sami vykorenení z plného spoločenstva? Ako môžeme snívať o Európe slobodnej od ideológií, ak nemáme odvahu postaviť Ježišovu slobodu pred potreby jednotlivých skupín veriacich?

Ťažké je žiadať si Európu preniknutú viac evanjeliom, ak nás netrápi, že ešte nie sme plne zjednotení medzi sebou na tomto kontinente a že sa o seba navzájom nestaráme. Praktické výpočty, historické dôvody a politické väzby nemôžu byť na našej ceste neprekonateľnými prekážkami. Nech nám pomáhajú svätí Cyril a Metod, „predchodcovia ekumenizmu“ (sv. Ján Pavol II., encyklika *Slavorum apostoli*, 14), v snahe o zosúladenie rozdielností v Duchu Svätom, o jednotu, ktorá by bez toho, aby bola uniformnosťou, bola znakom a svedectvom slobody Krista, Pána, ktorý uvoľňuje putá minulosti a uzdravuje nás zo strachu a bojzlivosti.

Cyril a Metod v svojej dobe umožnili, aby sa Božie slovo vtelilo na tomto území (porov. *Jn* 1, 14). Chcel by som sa s vami v tejto perspektíve podeliť o dva podnety, bratské rady pre šírenie evanjelia slobody a jednoty v súčasnosti. Prvý sa týka kontemplácie. Rozlišovací znak slovenských národov, ktorý by ste si spoločne mali zachovať, je kontemplatívna črta, presahujúca rámec filozofických a teologických konceptualizácií a vychádzajúca zo skúsenostnej viery, ktorá vie prijať tajomstvo. Pomáhajte si pestovať túto duchovnú tradíciu, ktorú Európa tak veľmi potrebuje. Žízni po nej hlavne cirkevný západ, aby znova našiel krásu adorácie Boha a dôležitosť nevnímať spoločenstvo viery predovšetkým na základe programovej a funkčnej efektívnosti.

Druhá rada sa týka akcie. Jednota sa nedosahuje len dobrými úmyslami a dodržiavaním nejakej spoločnej hodnoty, ako skôr tým, že robíme niečo pre tých, ktorí nás väčšmi približujú k Pánovi. Kto to je? Sú to chudobní, lebo v nich je prítomný Ježiš (porov. *Mt 25, 40*). Podelenie sa s láskou otvára širšie horizonty a pomáha kráčať svižnejšie, takže prekonáme predsudky a nedorozumenia. A aj toto je črta, ktorá našla dobrú pôdu v tejto krajine, kde sa v škole učíte naspamäť báseň, ktorá okrem iného obsahuje veľmi peknú pasáž: „Ale keď na naše dvere zaklope ruka cudzia v úprimnej dôvere: kto je, ten je; či je on zblíza, či zďaleka: Vo dne, v noci na stole dar boží ho čaká“ (Samo Chalupka, *Mor ho!*, 1864).

Nech je na stole každého jedného dar boží. Zatiaľ čo ešte nie sme schopní deliť sa o rovnaký eucharistický stôl, môžeme spolu prichýliť Ježiša tým, že mu poslužíme v chudobných. Bude to sugestívnejší znak než množstvo slov a občianskej spoločnosti pomôže pochopiť, zvlášť v tomto bolestnom období, že len vtedy, keď budeme stáť na strane tých najslabších, dostaneme sa z pandémie naozaj všetci.

Drahí bratia, ďakujem za vašu prítomnosť a za vašu cestu. Mierna a pohostinná povaha, typická pre slovenský ľud, tradičné pokojné spolunažívanie medzi vami a vaša spolupráca pre dobro krajiny sú vzácne pre kvas evanjelia. Povzbudzujem vás, aby ste pokračovali v ekumenickej ceste, ktorá je cenným pokladom, ktorého sa netreba vzdať. Uistujem vás, že si na vás spomeniem v modlitbe a prosím vás, aby ste sa za mňa modlili. Ďakujem.

STRETNUTIE S PREDSTAVITEĽMI ŠTÁTU, OBČIANSKEJ SPOLOČNOSTI A DIPLOMATICKEHO ZBORU

Záhrada prezidentského paláca, Bratislava

Pondelok 13. septembra 2021

Vážená pani prezidentka, vážení členovia vlády a diplomatického zboru, predstavitelia spoločenského a náboženského života, dámy a páni, chcem vyjadriť vďaka pani prezidentke Zuzane Čaputovej za slová privítania, ktoré mi adresovala, aj v mene vás a všetkých ľudí. Všetkých vás pozdravujem a som rád, že som na Slovensku. Prišiel som ako pútnik do mladej krajiny s dávnou históriou, do zeme s hlbokými koreňmi, umiestnenej v srdci Európy. Naozaj sa nachádzam v „strednej zemi“, cez ktorú už toľkí prešli. Tieto územia tvorili hranicu Rímskej ríše a boli miestami vzájomného pôsobenia západného a východného kresťanstva; od Veľkej Moravy až po Uhorské kráľovstvo, od Československej republiky až po dnešok ste sa uprostred nemalého počtu skúšok dokázali pokojamilovným spôsobom integrovať a odlišiť. Pred dvadsiatimi ôsmimi rokmi svet obdivoval nekonzfliktný zrod dvoch nezávislých krajín. A rád by som pripomenul, že sa to udialo bezprostredne po kanonizácii svätej Anežky.

Tieto dejiny pozývajú Slovensko, aby bolo posolstvom pokoja v srdci Európy. A čo všetko naznačuje veľký modrý pás na vašej zástave, ktorý symbolizuje bratstvo so slovanskými národmi. Bratstvo potrebujeme, aby sme mohli podporovať integráciu, ktorá sa stáva čoraz dôležitejšou. Naliehavá je práve teraz, vo chvíli, keď po tvrdých mesiacoch pandémie spolu s mnohými ťažkosťami

očakávame vytúžený nový štart ekonomiky, ktorému napomáhajú plány obnovy Európskej únie. Jestvuje tu však riziko, že sa unáhlime a podľahneme pokušeniu zisku, vyvolávajúcemu prechodnú eufóriu, ktorá namiesto spájania rozdeľuje. Naviac samotné oživenie ekonomiky nie je dostačujúce vo svete, kde sme všetci prepojení, kde všetci obývame strednú zem. Kým na rôznych frontoch pokračuje boj o nadvládu, nech táto krajina naďalej potvrdzuje svoje poslanstvo integrácie i pokoja a Európa nech sa vyznačuje solidaritou, prekračujúcou jej hranice, aby sa mohla dostať späť do centra dejín.

Slovenské dejiny sú nezmazateľne poznačené vierou, ktorá, dúfam, pomôže prirodzeným spôsobom udržiavať úmysly a pocity bratstva. Tie môžete načerpať z veľkolepého života svätých Cyrila a Metoda, ktorí šíрили evanjelium v čase, keď boli kresťania tohto kontinentu jednotní, a aj dnes spájajú vierovyznania tohto územia. Cítili, že sú pre všetkých a hľadali spoločenstvo so všetkými: Slovanmi, Grékmi a ľuďmi latinskej tradície. Pevnosť ich viery sa tak prejavovala v spontánnej otvorenosti. Je to dedičstvo, ktorého ovocie ste povolání v tejto chvíli zbierať, aby ste boli aj v tomto čase znakom jednoty.

Drahí priatelia, nech z vašich srdc nevyimizne toto povolanie na bratstvo, ale nech vždy sprevádza sympatickú autentickosť, ktorá vás charakterizuje. Venujete veľkú pozornosť pohostinnosti. Oslovuje ma typický spôsob slovanského privítania, pri ktorom sa návštevníkovi ponúkne chlieb a soľ. A chcel by som sa teraz inšpirovať týmito jednoduchými a vzácnymi darmi, presiaknutými evanjeliom.

Chlieb, ktorý si vybral Boh, aby sa stal prítomným medzi nami, je podstatný. Písmo nás pozýva, aby sme ho nezhromažďovali, ale delili sa oň. Chlieb, o ktorom hovorí evanjelium, sa často láme. To je silné poslanstvo pre

náš spoločný život. Hovorí nám, že skutočné bohatstvo nespočíva v zväčšovaní množstva toho, čo máme, ale v delení sa rovnakým dielom s tými, čo sú okolo nás.

Chlieb, ktorého lámanie evokuje krehkosť, pozýva zvlášť k starostlivosti o tých najslabších. Nech nie je nikto stigmatizovaný alebo diskriminovaný. Kresťanský pohľad nevidí v tých najkrehkejších bremeno alebo problém, ale bratov a sestry, ktorých máme sprevádzať a opatrovať.

Nalámaný a rovnakým dielom rozdelený chlieb pripomína význam spravodlivosti, aby mal každý príležitosť realizovať sa. Dôležité je zasadiť sa o budovanie budúcnosti, v ktorej sa zákony aplikujú rovnako na všetkých na základe spravodlivosti, ktorá nikdy nie je na predaj. A aby spravodlivosť neostala abstraktnou ideou, ale aby bola konkrétna ako chlieb, treba viesť dôrazný boj proti korupcii a predovšetkým podporovať a presadzovať zákonnosť.

Ďalej sa chlieb nerozlučne viaže k jednému prídavnému menu: každodenný (porov. *Mt 6, 11*), chlieb každodenný. Chlebom každého dňa je práca, ktorá zaberá jeho veľkú časť. Ako bez chleba nie je obživa, tak bez práce nie je dôstojnosť. Základom spravodlivej a bratskej spoločnosti je právo, aby bol každému vyplatený chlieb práce, aby nikto nebol marginalizovaný a donútený zanechať rodinu či rodnú zem, aby hľadal lepšie príležitosti.

„Vy ste soľ zeme“ (*Mt 5, 13*). Soľ je prvý symbol, ktorý Ježiš používa, keď vyučuje svojich učeníkov. Predovšetkým dáva chuť jedlu a evokuje niečo, bez čoho je život nevýrazný. Aby sa spolužitie stalo ľudským, nestačia organizované a efektívne štruktúry, treba chuť, treba chuť solidarity. A ako soľ dáva chuť len vtedy, keď sa rozpustí, tak aj spoločnosť nájde chuť cez nezištnosť toho, kto sa stravuje pre druhých. Pekné je, že zvlášť mladí sú

motivovaní, aby sa cítili protagonistami budúcnosti krajiny a vzali si to k srdcu, aby svojimi snami a tvorivosťou obohacovali dejiny, ktoré tu boli pred nimi. Neexistuje obnova bez mladých, často oklamáných duchom konzumizmu, v ktorom sa stráca existencia. Príliš mnohí ľudia v Európe sú zmietaní únavou a frustráciou, vystresovaní z hektického rytmu života, pričom nemajú odkiaľ načerpať motiváciu a nádej. Prísada, ktorá chýba, je starostlivosť o druhých. Cítiť sa za niekoho zodpovedný dáva životu chuť a umožňuje objaviť, že to, čo dávame, je v skutočnosti darom pre nás samých.

Okrem toho, že soľ dávala chuť, v Ježišových časoch slúžila na konzervovanie jedla, chránila ho od skazy. Želám vám, nech nikdy nedopustíte, aby sa voňavé príchute vašich najlepších tradícií pokazili povrchnosťou konzumu, materiálneho zisku alebo ideologickou kolonizáciou. Do určitého obdobia pred niekoľkými desiatkami rokov bránil slobode na tomto území jeden spôsob myslenia; dnes iný jediný spôsob myslenia vyprázdňuje jej význam, keď spája pokrok so ziskom a práva len s individualistickými potrebami. Dnes tak ako vtedy nie je soľ viery odpoveďou podľa sveta, nespočíva v horlivosti vedenia kultúrnych vojen, ale v nenásilnom a trpezlivom rozširovaní Božieho kráľovstva, predovšetkým svedectvom milosrdenstva a lásky. Vaša ústava spomína túžbu budovať krajinu na dedičstve svätých Cyrila a Metoda, patrónov Európy, ktorí bez nútenia a nátlaku zúrodnili evanjeliom kultúru, čím podnietili blahodarné procesy. Toto je cesta – nie boj o získanie priestoru a významu, ale cesta, ktorú ukázali svätí, cesta blahoslavenstiev. Odtiaľ, z blahoslavenstiev, pramení kresťanská vízia spoločnosti.

Okrem toho svätí Cyril a Metod ukázali, že uchovať si dobro neznamená opakovať minulosť, ale otvoriť sa novosti bez vykorenenia. Vaše dejiny v sebe zahŕňajú

tolkých spisovateľov, básnikov a ľudí kultúry, ktorí boli soľou tejto krajiny. A ako soľ v ranách páli, tak aj ich život často prechádzal skúškou utrpenia. Koľko slávnych osobností bolo zavretých vo väzení, ale vo vnútri zostali slobodní, čím ukázali žiarivý príklad odvahy, dôslednosti a odporu k nespravodlivosti! Ale predovšetkým odpustenia. Toto je soľ vašej zeme.

Pandémia je zasa skúškou našich čias. Naučila nás, aké je ľahké rozdrobiť sa, hoci sme v rovnakej situácii, a myslieť len sa seba. Začnime teda uznaním, že sme všetci krehkí a navzájom sa potrebujeme. Nikto sa nemôže izolovať ani ako jednotlivec, ani ako národ. Prijmeme túto krízu ako „výzvu prehodnotiť náš životný štýl“ (encyklika *Fratelli tutti*, 33). Nemá zmysel sťažovať sa na minulosť, treba si vyhrnúť rukávy a spoločne utvárať budúcnosť. Želám vám, aby ste to robili s pohľadom upretým nahor, ako keď sa pozeráte na svoje nádherné Tatry. Tam, medzi lesmi a vrcholmi, ktoré sa týčia k nebu, sa Boh zdá bližší a stvorenie sa javí ako nedotknutý dom, ktorý bol počas stáročí domovom tolkých generácií. Vaše vrchy spájajú v jedinom pohorí končiare i rozmanité scenérie a presahujú hranice krajiny, aby v kráse spojili rozličné národy. Rozvíjajte túto krásu, krásu celku. Vyžaduje si to trpezlivosť, vyžaduje si to námahu, vyžaduje si to odvalu a delenie, elán a tvorivosť. Ale je to ľudské dielo, ktorému nebo žehná. Nech vás Boh žehná, nech žehná túto zem. Nech Boh žehná Slovensko! Ďakujem.